

Sygn. akt VU 946/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania J. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 10 sierpnia 2017 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt V U 946/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 sierpnia 2017 roku, znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał wnioskodawcy J. P. prawo do emerytury od dnia (...) (...) roku, to jest od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego. Zakład poinformował wnioskodawcę, że do emerytury nie przysługuje rekompensata, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Jako pracy w szczególnych warunkach nie uznano zatrudnienia na stanowisku traktorzysty w (...) w Z. od dnia 4 kwietnia 1970 roku do dnia 7 sierpnia 1973 roku, ponieważ materiał zgromadzony w sprawie nie pozwala uznać, że praca wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w transporcie wymienionym w Wykazie A, Dział VIII, poz. 3 załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku.

W odwołaniu z dnia 8 września 2017 roku ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w części odmawiającej przyznania prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w okresie od dnia 4 kwietnia 1970 roku do dnia 7 sierpnia 1973 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) w Z., gdzie realizował obowiązki transportowe oraz usługi polowe i specjalistyczne dla rolników.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS wskazał, że ubezpieczony udowodnił okres pracy w warunkach szczególnych jedynie w wymiarze 12 lat, 2 miesięcy i 29 dni, zamiast wymaganych 15 lat.

Na rozprawie w dniu 3 lipca 2018 roku wnioskodawca oświadczył, że będąc zatrudnionym w (...) w Z. w okresach letnich od miesiąca maja do września łączył realizowanie prac polowych z transportowymi. Natomiast w okresach od października do kwietnia świadczył prace transportowe.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny w sprawie:

J. P., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 5 lipca 2017 roku wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę, k. 1 – 6 akt emerytalnych)

Do stażu pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych ZUS zaliczył okresy zatrudnienia:

- od dnia 11 sierpnia 1973 roku do dnia 23 czerwca 1982 roku w (...) w P. na stanowisku kierowcy,

- od dnia 17 stycznia 1984 roku do dnia 30 maja 1987 roku w (...) w P. na stanowisku kierowcy.

(dowód: odpowiedź na odwołanie, k. 9 akt sprawy, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, k. 13, świadectwo pracy z dnia 8 lutego 2001 roku, k. 15 akt emerytalnych)

Przedmiotem działalności (...) w Z. było wykonywanie prac polowych oraz realizowanie usług transportowych. Ubezpieczony jeździł traktorem (...). Do jego obowiązków należało świadczenie usług transportowych, zleconych przez dyspozytora kółka rolniczego. Transportował materiały budowlane, takie jak cegły, cement i wapno, płyty chodnikowe, węgiel i nawozy dla miejskiej służby drogowej i Gminnej Spółdzielni (...). Zimą woził lód do masarni i sklejkę do Zakładów (...). Ponadto wnioskodawca rozładowywał wagony. W miesiącach zimowych od października do kwietnia praca ubezpieczonego polegała przeważnie na świadczeniu usług transportowych. Natomiast w miesiącach letnich, od maja do września łączył prace polowe z transportowymi. Wykonywane przez ubezpieczonego prace polowe, polegające choćby na uczestnictwie w wykopkach były intensywne i zajmowały znaczną część dniówki pracowniczej. Ww. obowiązki wnioskodawca realizował w pełnym wymiarze czasu pracy i nie świadczył innych czynności.

(dowód: częściowo zeznania świadka J. W., nagranie od minuty 8:43 do minuty 14:53, ponadto okoliczności niesporne wynikające z wyjaśnień informacyjnych wnioskodawcy, nagranie od minuty 00:59 do minuty 8:16, protokół z rozprawy z dnia 3 lipca 2018 roku, k. 14 akt sprawy)

Wnioskodawca nie posiada świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych za okres od dnia 4 kwietnia 1970 roku do dnia 7 sierpnia 1973 roku.

(okoliczności niesporne)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 w zw. z art. 2 pkt 5 ustawy z 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2017 roku poz. 664 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata zaś to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej.

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 roku - w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, a przed dniem 1 stycznia 1969 roku - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie;

2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturach pomostowych;

3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z FUS;

4) niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Wątpliwości w zakresie interpretacji co do kręgu osób uprawnionych do rekompensaty oraz ram czasowych pracy wykonywanej w warunkach szczególnych rozstrzygnął Trybunał Konstytucyjny, który w wyroku z dnia 25 listopada 2010 roku sygn. K 27/09 (OTK-A 2010, nr 9, poz. 109) przyjął, że rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed dniem 1 stycznia 1999 roku i nie nabeą prawa do emerytury pomostowej.

Do oceny pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze konieczne jest odwołanie się do przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.), gdzie wskazano, że rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w art. 32 ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4 art. 32). Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 202/11/272).

Należy jednak wskazać, że ze wskazanego wyżej § 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Brak zatem takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy, nie wyklucza dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

W związku z tym, że wnioskodawca nie dysponował świadectwem pracy w warunkach szczególnych w sprawie należało ustalić, czy odwołujący, który zajmował stanowisko traktorzysty w okresie od dnia 4 kwietnia 1970 roku do dnia 7 sierpnia 1973 roku w (...) w Z. wykonywał w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w warunkach szczególnych. Aby osiągnąć korzystny skutek procesowy, ubezpieczony musiałby wykazać, że pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku odpowiadającym przewidzianemu w Wykazie A, Dział VIII, poz. 3 załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, to jest świadczył prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gaśnicowych w transporcie.

Ustalając zakres prac wykonywanych przez wnioskodawcę w spornym okresie zatrudnienia, Sąd oparł się na dokumentacji pracowniczej w postaci świadectwa pracy oraz częściowo na zeznaniach świadka J. W., który podobnie jak wnioskodawca był zatrudniony w (...) w Z.. Na podstawie ww. materiału dowodowego Sądu ustalił, że ubezpieczony w zależności od potrzeb pracodawcy świadczył rozmaite czynności związane z przedmiotem działalności Spółdzielni, to

jest uprawą roli i transportem. I tak wnioskodawca wykonywał zarówno prace transportowe, jak i polowe, uczestnicząc w intensywnych pracach na roli, takich jak choćby wykopki. Z całą mocą podkreślić należy, że ani świadek J. W. ani sam wnioskodawca nie podnosili, że skarżący wykonywał prace transportowe w pełnym wymiarze czasu pracy. Co więcej, okoliczność taka nie wynikała z wystawianego przez pracodawcę świadectwa pracy. Sam ubezpieczony zaś na rozprawie w dniu 3 lipca 2018 roku podnosił, że prace transportowe wykonywał przeważnie w miesiącach zimowych, to jest od października do kwietnia, natomiast w miesiącach letnich, to jest od maja do września łączył prace transportowe z pracami polowymi.

Sąd Okręgowy nie dał wiary zeznaniom świadka J. W., w zakresie w jakim podnosił on, że ubezpieczony realizował prace polowe po godzinach, to jest po wykonaniu obowiązków w transporcie. Zeznania w tym zakresie były dla Sądu niewiarygodne i nieprzekonujące w świetle dyrektywy zawartej w art. 233 § 1 k.p.c. Nie ulega bowiem wątpliwości, że specyfika zatrudnienia w (...) wymaga naprzemiennego wykonywania prac transportowych i polowych. Natomiast zakres obowiązków związanych z realizowaniem prac polowych w okresie letnim, to jest od miesiąca maja do września jest na tyle szeroki, że niewątpliwie uniemożliwia świadczenie obowiązków w transporcie w pełnym wymiarze czasu pracy. Nie sposób również uznać, aby świadczenie przez skarżącego pracy na roli było na tyle krótkotrwałe, aby umożliwiałoby wykonywanie tych obowiązków po ośmiu godzinach realizowania czynności transportowych.

Fakt, że wnioskodawca świadczył w miesiącach letnich prace transportowe i polowe łącznie wynika z odwołania skonstruowanego przez ubezpieczonego i złożonych przez niego na rozprawie w dniu 3 lipca 2018 roku wyjaśnień, w których podnosił on, że łączył prace polowe z transportowymi i wykonywał usługi na rzecz okolicznych rolników. Tym samym Sąd nie uwzględnił zeznań świadka J. W., który wywodził, jakoby skarżący świadczył prace polowe po godzinach. Powyższe było bowiem wyrażenie sprzeczne nie tylko ze stanowiskiem ubezpieczonego, ale i nielogiczne ze względu na rodzaj działalności prowadzonej przez pracodawcę skarżącego. Wszak wnioskodawca uczestniczył choćby w wykopach, co niewątpliwie uniemożliwia realizowanie prac transportowych w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd Okręgowy w pełni aprobuje stanowisko, zgodnie z którym wyłącznie zeznania świadków lub przesłuchanie strony nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 lutego 2014 roku, sygn. akt III AUa 1368/13). Nie jest bowiem dopuszczalne czynienie ustaleń wyłącznie na podstawie zeznań świadków lub przesłuchaniu stron, w sytuacji gdy z innych dowodów wynikają okoliczności przeciwnie. W konsekwencji brak było podstaw do uwzględnienia, że wnioskodawca realizował obowiązki transportowe w czasie zatrudnienia w (...) w Z. w miesiącach letnich, to jest od dnia 1 maja 1970 roku do dnia 30 września 1970 roku, od dnia 1 maja 1971 roku do dnia 30 września 1971 roku, od dnia 1 maja 1972 roku do dnia 30 września 1972 roku oraz od dnia 1 maja 1972 roku do dnia 7 sierpnia 1973 roku.

Wymienienie bowiem w wykazie A, dziale VIII pod pozycją 3 prac kierowców ciągników nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach, a nie tylko transportowych. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na miejsce i rodzaj zostały wymienione w dziale XIV zatytułowanym „prace różne”. Tak zostały ujęte np. prace przy spawaniu, czy naprawie pomp wtryskowych. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą „w transporcie” nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika prace polowe.

Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 grudnia 2013 roku, w sprawie I UK 172/13, tylko i wyłącznie prace transportowe wykonywane przez kierowcę ciągników można zaliczyć do prac w transporcie a zatem do prac objętych działem VIII poz. 3 wykazu A. Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2016 roku w sprawie I UK 218/15. Umieszczenie stanowisk traktorzysty i kombajnisty w dziale VIII, to jest w transporcie i łączności, mimo ujęcia ich odrębnie od pracy kierowcy samochodów ciężarowych, autobusów i pojazdów specjalistycznych, łączy szkodliwość tejże pracy nie z faktem prowadzenia pojazdów, lecz z faktem prowadzenia tychże pojazdów przy uwzględnieniu specyfiki „technologii” pracy w transporcie i łączności, i obciążeń psychofizycznych związanych z ich uczestniczeniem w ruchu publicznym. Obciążeń, których nie ma, jak uznał ustawodawca, przy wykonywaniu prac na wskazanych stanowiskach w rolnictwie, gdzie dominują prace polowe. W przywołanym

rozporządzeniu w dziale X, to jest „W rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym” nie przewidziano żadnych stanowisk przy pracach polowych, które uprawniają do emerytury w obniżonym wieku.

Podkreślenia wymaga, że ubezpieczony nie pracował w przedsiębiorstwie wyłącznie transportowym. Wszak przedmiotem działalności (...) w Z. było, jak wskazuje nazwa, również wykonywanie usług polowych na rzecz rolników oraz produkcja rolna. Podobnie wywodził skarżący w sporządzonym odwołaniu, podkreślając, że wykonywał także usługi polowe i specjalistyczne dla rolników. Ubezpieczony nie świadczył zatem czynności transportowych w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wobec powyższego wykonywane przez wnioskodawcę w okresach od dnia 1 maja 1970 roku do dnia 30 września 1970 roku, od dnia 1 maja 1971 roku do dnia 30 września 1971 roku, od dnia 1 maja 1972 roku do dnia 30 września 1972 roku oraz od dnia 1 maja 1972 roku do dnia 7 sierpnia 1973 roku prace polegające na transportowaniu czy to materiałów budowlanych, węgla lub nawozów nie mają przymiotu ciągłości, bo nie były to obowiązki wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy. Skoro zatem w spornych okresach wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac wymienionych w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, to nie było podstaw do zaliczenia tych okresów do pracy w warunkach szczególnych.

Wobec powyższego, nawet uwzględnienie do stażu pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych okresów zimowych zatrudnienia w (...) w Z., to jest okresów od dnia 4 kwietnia 1970 roku do dnia 30 kwietnia 1970 roku, od dnia 1 października 1970 roku do dnia 30 kwietnia 1971 roku, od dnia 1 października 1971 roku do dnia 30 kwietnia 1972 roku oraz od dnia 1 października 1972 roku do dnia 30 kwietnia 1973 roku nie generowałyby korzystnych skutków orzeczniczych dla odwołującego. Z zeznań świadka J. W. oraz stanowiska samego ubezpieczonego wynikało bowiem, że wówczas J. P. realizował przeważnie obowiązki transportowe. W pierwszej kolejności wskazać należy, że sam ubezpieczony podnosił, że prace w transporcie wykonywał „przeważnie”, a nie w pełnym wymiarze czasu pracy. Co więcej, ze skonstruowanego przez skarżącego odwołania wynikało, że pracował on także przy rozładunku węgla, nawozów i materiałów budowlanych. Abstrahując nawet od powyższego, uwzględnienie tychże okresów przypadając w czasie zimowym nie spowodowałyby wykazania przez wnioskodawcę 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Biorąc pod uwagę powyższe uznać należało, iż w toku procesu wnioskodawca nie wykazał, by spełnił przesłankę wykonywania pracy w warunkach szczególnych co najmniej przez 15 lat z tego względu, że nie udowodnił, iż wykonywał prace transportowe w sposób ciągły, w pełnym wymiarze czasu pracy. Fakt ten skutkował koniecznością przyjęcia, że nie spełnia on wymaganych prawem warunków do uzyskania prawa do rekompensaty na zasadzie art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.